

Kempens hoen

Het Vereenvoudigd Beheer van Neerhofdieren (VBN) door SLE is erkend door de Vlaamse overheid

Doel

Instandhouding lokaal ras

Eigenschappen

Herkomst Over dit ras bestaat heel wat controversie. Van oudsher en reeds meer dan 100 jaar lang zijn er zijn hevige voorstanders, maar ook hevige tegenstanders. Het draaide om het feit dat het Kempens hoen enorm goed leek op het Brakelhoen. Hierdoor werd het Kempens hoen door velen omschreven als “een kleine Brakel”. Dat lieten de Kempenaars zich natuurlijk niet zeggen. Er werd zelfs beweerd dat het Kempens hoen ouder was dan het Brakelhoen. Uiteindelijk verdween het Kempens hoen decennialang in Vlaanderen en de Kempen. Uitgestorven...

Ware het niet dat er einde 19de en begin 20ste eeuw Kempense hoenders werden uitgevoerd naar het Verenigd Koninkrijk. Ze werden daar verder gekweekt én veranderd. Zo werd het Brakelhoen ingekruist om meer gewicht te hebben. Veel grondwerk gebeurde door de Welshe dominee E. Lewis Jones en R. Edwards, zoals de oprichting van een Campine Club op 15 november 1899. De Engelse kwekers selecteerden enkel de hennenvederige (zonder wit zadelbehang) exemplaren. Het resultaat werd de Campine. Die wordt door de liefhebbers van het Kempens hoen een nazaat van het Kempisch hoen genoemd. In 2013 werd begonnen met de invoer van Campines naar de Kempen.

De Campine wordt door de tentoonstellingsfokkers in België niet erkend als ras. Steunpunt Levend Erfgoed erkent het ras omdat er genoeg historische bronnen zijn die aantonen wat de geschiedenis is van het ras. Tal van onze rassen - over de soorten heen - die door de jaren heen verdwenen, werden teruggefokt uit restpopulaties of opnieuw ingevoerd, al dan niet na een evolutie. SLE heeft dan ook geoordeeld dat het Kempens hoen een lokaal ras is. Het is wereldwijd verspreid in de wereld als Campine.

Kempens hoen haan

Algemeen voorkomen

Het opvallendste kenmerk is de hennevederigheid bij de hanen. Het Kempens hoen draagt een nauwaansluitend verenkleed en is zwaarder dan het eruit ziet. Het lichaam is diep en lang met een ronde borst. De schouders zijn niet te breed en de rug is eerder vlak.

Eigenschappen

- alert, nieuwsgierig dier
- zowel elegant als ondernemend, houdt van de vrije ruimte
- vliegt gemakkelijk
- economische eters die hun kostje omzetten in een redelijk aantal witte eieren van ongeveer 55 gram, het ganse jaar door
- broedt weinig
- smakelijk en verfijnd vlees

Uiterlijk haan

Hennevederig met sierbevedering, waarbij de kleur en tekening gelijk is aan die van de hen.

- **kam:** enkel, middelgroot, recht & stevig, erg verfijnd en vrij van plooiën; vijf gelijke, goed gevormde en diep ingesneden kampunten; de kamhiel staat eerder opgericht en volgt de buiging van de hals niet; helderrood
- **kop:** gemiddelde lengte, vrij diep en eerder breed
- **gezicht:** egaal, rood
- **snavel:** eerder kort dan lang, mooi gebogen; hoornkleurig, mogelijk staalblauw aan de basis
- **kinlellen:** niet te lang, dun, gelijk in lengte en in proportie met de kam, fijn van weefsel, felrood van kleur
- **oorlellen:** amandelvormig, middelgroot, glad en vlak aanliggend; wit van kleur met soms iets blauwe glans
- **ogen:** groot, bijna rond, donkerbruine iris, zwarte pupil, oogranden soms zwart
- **hals:** gemiddelde lengte, mooi gebogen, rijkelijk halsbehang
- **romp:** compacte bouw, gemiddelde lengte, vrij diep, wigvormig zonder eng te lijken, volle ronde borst, mooi opgevouwen vleugels die horizontaal gedragen worden
- **rug:** vrij lang, iets naar achter aflopend
- **borst:** breed en diep, goed gerond, naar voor gedragen, vlezig
- **vleugels:** groot, horizontaal en nauwedragen aan de romp
- **staart:** goed ontwikkeld, eerder gesloten, onder een hoek van 40 graden gedragen. Sikkels fraai gebogen tot iets voorbij de stuurveren, kleinere sikkels en staartdekveren redelijk aanwezig
- **benedendijen:** vrij lang en slank, de benedendijen zichtbaar
- **loopbenen:** middellang, glad en fijn geschubd, leiblaauw van kleur, vrij van veren
- **tenen:** vrij lang, slank en recht, mooi gespreid, vrij van veren, leiblaauw van kleur
- **nagels:** hoornkleurig, lichtgrijs aan de uiteinden
- **bevedering:** vol, glad aanliggend, donspartij gesloten
- **halsbehang:** goed ontwikkeld, reikend tot op de schouders, maar niet verder
- **zadelbehang:** aanwezig maar niet overvloedig, overgang naar de staart goed opvullend, met eerder afgeronde veren

Uiterlijk hen

Behalve de secundaire geslachtsverschillen, dezelfde kenmerken als bij de haan, met uitzondering van:

- **oorlellen:** tamelijk klein, amandelvormig, vlak en glad aanliggend, wit van

- kleur met soms iets blauwe of parelmoerige glans
- **gezicht:** fijn van weefsel en felrood van kleur met soms sporen van donker pigment
- **kam:** enkel, klein, vijf afgetekende kampunten, kamfront en eerste kampunt staan altijd recht, de kamhiel valt bij voorkeur om, erg fijn van weefsel, felrood van kleur met soms sporen van blauw pigment
- **rug:** vrij lang, licht aflopend naar de staart, niet te breed aan de schouders en lichtjes verengend naar de staart, iets afgerond
- **romp:** gemiddelde lengte, vrij diep, niet te eng vanachter beschouwd
- **staart:** lang, eerder gesloten, onder een hoek van 35 graden gedragen

Kleurslag

Erkende kleurslagen (2): zilver, goud.

1.. Zilver

Bij de haan:

- **kop:** zilverwit, oorveertjes wit
- **halsbehang:** zilverwit aan achterkant en bezijden, zonder spoor van zwart, de hals vooraan is gelijk gekleurd als de borst
- **rug en zadel:** groenglanzend zwart; duidelijk witte banding die licht v-vormig is; het zwart is vier maal zo breed als het wit
- **hals, borst en dijen:** groenglanzend zwart; duidelijk witte banding die recht over de veer loopt; het zwart is drie maal zo breed als het wit
- **vleugels:** vleugelboog: groenglanzend zwart, duidelijk witte banding die licht v-vormig is. Het zwart is vier maal zo breed als het wit; Vleugeldekveren: zwart, duidelijk witte banding die recht over de veer loopt. Slagpennen: groenglanzend zwart, duidelijk witte banding die recht over de veer loopt
- **staart:** staartstuurveren: groenglanzend zwart, duidelijk witte banding die recht over de veer loopt, het zwart is drie maal zo breed als het wit. Korte sikkels: groenglanzend zwart, duidelijk witte banding die v-vormig over de veer loopt, het zwart is vier maal zo breed als het wit
- **buik:** groenglanzend zwart, duidelijk witte banding die v-vormig over de veer loopt, het zwart is drie maal zo breed als het wit. De banden zijn scherp afgelijnd en lopen zo over de veren dat ze schijnbaar parallele ringen liggen over het lichaam
- **donskleur:** groenglanzend zwart, duidelijk witte banding die recht over de veer loopt, het zwart is vier maal zo breed als het wit

Bij de hen:

- **kop:** zilverwit, oorveertjes wit
- **halsbehang:** zilverwit, zonder spoor van zwart. De hals vooraan is gelijk gekleurd als de borst
- **rug en zadel:** groenglanzend zwart, duidelijk witte banding die licht v-vormig is, het zwart is vier maal zo breed als het wit
- **hals, borst en dijen:** groenglanzend zwart, duidelijk witte banding recht over de veer loopt. Aan de keel is het zwart even breed als het wit maar wordt drie maal zo breed op de borst
- **vleugels:** vleugelboog: groenglanzend zwart, duidelijk witte banding die licht v-vormig is. Het zwart is vier maal zo breed als het wit. Vleugeldekveren: zwart, duidelijk witte banding die recht over de veer loopt. Slagpennen: groenglanzend zwart, duidelijk witte banding die recht over de veer loopt
- **staart:** groenglanzend zwart, duidelijk witte banding die recht over de veer loopt. Het zwart is vier maal zo breed als het wit
- **buik:** groenglanzend zwart, duidelijk witte banding die recht over de veer loopt. Het zwart is vier maal zo breed als het wit

- **donskleur:** groenglanzend zwart, duidelijk witte banding die recht over de veer loopt. Het zwart is vier maal zo breed als het wit

Fouten:

Gele aanslag in de witte gedeelten, tekening in hals of zadel; bandtekening niet voldoende scherp afgelijnd; te weinig banding in hals en bovenborst; te weinig tekening in de vleugels; te weinig tekening in de staartstuurveren; te brede of te smalle witte banden; halvemaan- of hoefijzervormige tekening.

Uitsluiting:

gelijke banding waarbij het zwart even breed is als het wit; eekhoornstaart; veren op de benen; benen een andere kleur dan leiblaauw; meer dan vier tenen; orangerode iris; gezoomde veren.

2. Goud

Bij haan en hen:

Idem als bij de kleurslag 'zilver' maar al het zilverwit is vervangen door een warme goudbruine kleur bij de haan en een iets okerachtige warme goudbruine kleur bij de hen. Het halsbehang van de haan is intenser van kleur dan de rest van het gevederte.

Fouten:

Idem als bij de kleurslag 'zilver' en te bleke goudbruine kleur.

Gewichten

Jonge haan 2,00 kg

Overjarige of oude haan 2,50 kg

Jonge hen 1,40 kg

Overjarige of oude hen 1,80 kg

Te vermijden fouten

Te grote kam bij de haan; S-vormige kam bij de hen; te lichte oogkleur; rood in de oren; wit in het gezicht; onvoldoende aangesloten vleugels; te hellende of te korte rug; te korte benen; te gespreide staart; plumpe logge houding; onvoldoende borstdiepte; te weinig legbuik.

Zware fouten

Omvallende kam bij de haan; rode of gele oorlellen; sporen van geel pigment in de loopbenen, snavel of huid.

Status

Het is de naar Vlaanderen teruggebrachte Campine - niet bedreigd.

Geografisch

Behoorlijk verspreid in de Antwerpse Kempen.

Systeem van identificatie - niet-verwijderbare ring

Pluimvee dat gehouden wordt op het eigen erf dient niet identificeerbaar te zijn en bij het verhandelen van dieren van de ene fokker naar de andere moeten de dieren ook niet identificeerbaar zijn. Maar van zodra dieren naar een verzameling (tentoonstelling of verkoopsmarkt, ...) gaan, moeten ze identificeerbaar zijn met een niet-verwijderbare pootring. SLE verdeelt ringen die ook op pluimveetentoonstellingen aanvaard worden (EE-ringen). Daarnaast heeft SLE ringen voor dieren van eigen kweek die bestemd zijn voor huis- tuin- en keukengebruik.

De ringmaat voor het Kempens hoen: 16 mm (haan) en 14 mm (hen).

De wet zegt het volgende: ***“Het verhandelen van pluimvee en hobbypluimvee naar en door ‘hobbyhouders’, al dan niet via de markten, is verboden, met uitzondering van de afwijkingen.”***

De afwijkingen:

1) In afwijking van het algemeen verbod, is het verhandelen van pluimvee en hobby pluimvee, al dan niet via de markten, door een **pluimveehandelaar** toegelaten onder de volgende bijkomende voorwaarden:

De pluimveehandelaar kan enkel pluimvee en hobbypluimvee verhandelen dat afkomstig is van:

- a) een houder van **pluimvee geregistreerd in Sanitel**.
- b) een houder van **hobbypluimvee geregistreerd in Sanitel**, op voorwaarde dat deze al zijn kippen, kalkoenen, parelhoenders, kwartels (met uitzondering van dwergkwartels), fazanten, patrijzen, loopvogels, duiven van geslacht Columba en pauwen door een erkende dierenarts tegen ND heeft laten **vaccineren**. Deze vaccinatie gebeurde ten minste één keer per jaar met een geregistreerd geïnactiveerd vaccin, met een interval van maximum 12 maand tussen 2 opeenvolgende vaccinaties en volgens de instructies en het entschema vermeld in de bijsluiters van het gebruikte vaccin. De vaccinatie werd door de erkende dierenarts geattesteerd. De aangekochte dieren waren bovendien minstens 15 dagen en maximum 9 maanden voor de aankoop gevaccineerd.
- c) een houder van **hobbypluimvee, die niet in Sanitel geregistreerd** is, op voorwaarde dat:
 - de verhandelde kippen, kalkoenen, parelhoenders, kwartels (met uitzondering van dwergkwartels), fazanten, patrijzen, loopvogels, duiven van het geslacht Columba en pauwen individueel geïdentificeerd zijn met een gesloten **niet-verwijderbare pootring**, verdeeld door een erkende vereniging als bedoeld in het koninklijk besluit van 2 juni 1998 betreffende de zoötechnische en genealogische voorschriften voor de verbetering en de instandhouding van de pluimvee- en konijnenrassen of in het besluit van de Vlaamse Regering van 19 maart 2010 betreffende de organisatie van de fokkerij van voor landbouw nuttige huisdieren.
 - deze de verhandelde vogels door een erkende dierenarts tegen ND heeft laten **vaccineren**. Deze vaccinatie gebeurde ten minste één keer per jaar met een geregistreerd geïnactiveerd vaccin, met een interval van maximum 12 maand tussen 2 opeenvolgende vaccinaties en volgens de instructies en het entschema vermeld in de bijsluiters van het gebruikte vaccin. De vaccinatie werd door de erkende dierenarts geattesteerd.
 - de aangekochte dieren ten minstens 15 dagen en maximum 9 maanden voor de aankoop gevaccineerd waren.

2) In afwijking van het algemeen verbod, is het verhandelen van hobbypluimvee, al dan niet via de markten, **door een in Sanitel geregistreerde hobbyhouder** toegelaten onder de volgende voorwaarden:

- a) De houder is verplicht om al zijn kippen, kalkoenen, parelhoenders, kwartels (met uitzondering van dwerg- kwartels), fazanten, patrijzen, loopvogels, duiven van het geslacht Columba en pauwen door een erkende dierenarts te laten vaccineren tegen ND. Deze vaccinatie gebeurt ten minste één keer per jaar met een geregistreerd geïnactiveerd vaccin, met een interval van maximum 12 maand tussen 2 opeenvolgende vaccinaties en volgens de instructies en het entschema vermeld in de bijsluiters van het gebruikte vaccin. De vaccinatie wordt door de erkende dierenarts geattesteerd.
- b) Voor het verhandelen naar een handelaar, moeten de verhandelde dieren volgens de instructies vermeld onder punt 1.c al tenminste 15 dagen en maximum 9 maanden gevaccineerd zijn.

- c) Voor het verhandelen naar een andere houder van hobbypluimvee, al dan niet in Sanitel geregistreerd, moeten de verhandelde dieren gevaccineerd zijn volgens de instructies vermeld onder punt 1.c.
- 3) In afwijking van het algemeen verbod, is het verhandelen van hobbypluimvee door **een niet in Sanitel geregistreerde hobbyhouder**, met uitzondering van de verkoop via de markten, toegelaten onder de volgende voorwaarden:
- a) **De houder kan zonder voorwaarden zijn hobbypluimvee direct verhandelen met een andere hobbyhouder.**
 - b) De houder kan zijn kippen, kalkoenen, parelhoenders, kwartels (met uitzondering van dwergkwartels), fazanten, patrijzen, loopvogels, duiven van het geslacht Columba en pauwen verhandelen **aan een pluimveehandelaar** op voorwaarde dat:
 - i. deze dieren individueel **geïdentificeerd zijn met een gesloten niet-verwijderbare pootring**, verdeeld door een erkende vereniging als bedoeld in het koninklijk besluit van 2 juni 1998 betreffende de zoö-technische en genealogische voorschriften voor de verbetering en de instandhouding van de pluimvee- en konijnenrassen of in het besluit van de Vlaamse Regering van 19 maart 2010 betreffende de organisatie van de fokkerij van voor landbouw nuttige huisdieren.
 - ii. de verhandelde vogels door een erkende dierenarts tegen ND werden **gevaccineerd**. Deze vaccinatie gebeurde ten minste één keer per jaar met een geregistreerd geïnactiveerd vaccin, met een interval van maximum 12 maand tussen 2 opeenvolgende vaccinaties en volgens de instructies en het entschema vermeld in de bijsluiter van het gebruikte vaccin. De vaccinatie werd door de erkende dierenarts geattesteerd.

Systeem voor registratie van afstamming

Steunpunt Levend Erfgoed vzw gebruikt een eigen softwaresysteem om het Vereenvoudigd Beheer van Neerhofdieren (VBN) te kunnen doen. Het is een eenvoudig systeem dat enkel beoogt te registreren wie welke dieren houdt en hoeveel. Identificatie van de dieren is voor dit systeem niet nodig aangezien volgende gegevens door de fokker zelf kunnen ingevoerd worden. Iedereen die een account aanmaakt via www.sle.be en mijnSLE kan gratis het programma gebruiken. SLE-lidmaatschap is niet vereist.

In de databank volgende gegevens bijgehouden:

- de eigenaar
- het ras
- de kleurslag

Verder kan geantwoord worden op volgende vragen:

- Ik heb een idee van het aantal jonge en volwassen dieren per geslacht
- Ik heb alleen een idee van het aantal dieren per geslacht
- Ik heb alleen een idee van het aantal jonge en volwassen dieren
- Ik moet me beperken tot een globaal aantal dieren

Steunpunt Levend Erfgoed vzw werkt aan een nieuw patrimoniumbeheerprogramma waarin het ook voor neerhofdieren mogelijk zal zijn dieren op individuele basis te registreren en afstammingsgegevens zullen kunnen bijgehouden worden.

Selectie- en fokdoelstellingen

Het Kempens hoen is een legras dat ook fijn vlees levert. Het legt witte eieren van ongeveer 55 gram. Het doel van de fokkerij is de instandhouding met behoud van de kenmerken en de nutsdoelen.

De gezondheid van de dieren is van groot belang binnen de stamboekfokkerij. Fokkers worden geadviseerd om enkel dieren in te zetten met een probleemloze gezondheid die een minimum aan diergeneeskundige zorg vereisen en die geen zoötechnische gebreken vertonen.

Bijzondere aandacht gaat naar de soliditeit van het geraamte: geen krom borstbeen, geen kromme benen of tenen, geen X- of O-benen, geen karperrug, geen splitvleugels, kruisbekken... Doordat bij pluimvee meer lijnenteelt voorkomt, is grote aandacht nodig bij het beoordelen van de nakomelingen en kunnen genetische afwijkingen niet gebruikt worden voor de fok.

Van inteelt is sprake als twee dieren met elkaar worden gepaard die familie van elkaar zijn. Bij lijnenteelt wordt hetzelfde gedaan. Het verschil tussen inteelt en lijnenteelt betekent in de praktijk meestal een verschil in gradatie. Bij het toepassen van lijnenteelt is de achterliggende gedachte veelal om daarmee goede eigenschappen te 'verankeren' en zo zekerheid in de vererving te creëren.

Maar lijnenteelt en zeker inteelt geeft een verhoogde kans op het optreden van erfelijke afwijkingen en het optreden van inteeltdepressie (voornamelijk terug te zien in verminderde vruchtbaarheid en vitaliteit). Op populatieniveau is een verkleining van de genetische spreiding (dieren in de populatie worden steeds meer familie van elkaar).

Inteelt en lijnenteelt is af te raden als het om de instandhouding van het ras gaat.